

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis Expositio

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1665

De causis dispensandi in impedimentis. Caput Septimum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40132

CAPUT VI.

Quis possit dispensare ad petendum debitum, si quando conjugibus superveniat dicta Affinitas ex copula illicita?

1. Quomodo oriatur hoc impedimentum diximus supra, a hic, quisnam illud dispensare potest, erit breviter dicendum.

Potest Primò, Episcopus respectu suarum ovium, etiam si aditus facilis sit ad Summum Pontificem, nulla que urgeat peculiaris necessitas, idque saltem ex consuetudine jam legitime introducta, ut habet Pontius, b alii que, c. 12. n. 9. quidquid neget Hurtadus. c. Eius Vicarius non potest, nisi ipsi specialiter ab Episcopo ejusmodi potestas concedatur, quia est regula generalis apud Merollam, d aliosque ab ipso citatos, Vicarium ex generali commissione Vicariatus, non posse ea, quae sunt voluntariae Jurisdictionis, sed solum, quae sunt Jurisdictionis necessariae; at dispensare, est actus Jurisdictionis voluntariae, ut omnes apud d. 2. 6. diff. eundem docent.

2. Potest, Secundò, Commissarius Bullae Cruc. sic enim habet Bulla:

Item Commissario datur facultas dispensandi in simili Affinitatis impedimento super debiti exactione in eodem foro conscientiae tantum.

3. An pro hac dispensatione, danda sit eleemosyna, dictum est C. praecedente num. 15.

4. Rodriquez, e & Villalobos extendunt hanc facultatem Commissarii, ut possit dispensare ad petendum debitum cum conjugee, cui id interdicitur ratione cognationis spiritualis contractae, cum altero conjugee. Sed merito eos refellit Sanchez, f alii que, quia Commissario solum conceditur dispensatio ad petendum debitum, quando impedimentum supervenit ex Affinitate orta ex copula illicita: at cognatio spiritualis nullo modo dicitur Affinitas. Quare à diversis non potest fieri illatio. Neque dicas, concessio majori, intelligitur concessum minus, id enim verum habet, quando minus continetur in majori, non vero, quando est diversum.

a Supra Tr. 1. c. 12. §. 3.

b Font. l. 8. c. 12. n. 9. Sanc. l. 8. matr. d. 12. n. 15. Casp. de spons. d. 4. p. ult. §. 1. nu. 16. c. G. Hurt. d. 2. 6. diff. 2. n. 8. de matr. d. Meroll. T. 3. d. 7. de Jurisd. Vic. c. 6. a nu. 128.

e Rodriq. & Villalob. apud Ba. di. de Bull. Cr. p. 3. tr. 3. c. 5. nu. 2. f Sanc. l. 8. matr. d. 15. nu. 13. Trull. a. pud Bard. & ipse Bard. l. c.

5. Religiosi privilegiati, quales sunt, qui communicant cum nostris Privilegiis possunt in praedicto casu Affinitatis supervenientis dispensare ad petendum; etiam post ablata viva vocis oracula, quia hoc Privilegium habetur per Bullam, ut fusc probat Thomas & Hurtadus, idem dicens de dispensatione ad petendum debitum ab eo, qui cum Voto simplici Castitatis Matrimonium celebravit.

6. Duo adverte. Primò, pro nostris requiri, ut communicationem hujus Privilegii concedat Pater Generalis, vel Provincialis, ita enim id restrinxit nobis idem P. Generalis.

7. Secundò. Dispensationem hanc posteriorem ad petendum debitum ab eo, qui cum dicto Voto iavit Matrimonium non posse dispensari à Commissario Cruciatæ, quia hoc ipsi nullibi conceditur.

8. Quæres. Potestne Episcopus? Respondeo, negat Gaspar b Hurtadus, quia id esset h. G. (inquit) dispensare in Voto Castitatis, quoad aliquem actum, ad quem non se extendit Episcopi potestas, quia Votum Castitatis est Summo Pontifici reservatum. Sed profecto affirmandum, puto, idque saltem ex consuetudine, ut i alibi dixi, (quem locum recolere, i L. 3. non erit inutile, quia ad rem multa) idem que docet merito Castropalaus. k

CAPUT VII.

De causis dispensandi in impedimentis Matrimonii.

§. I.

Præmittuntur aliqua de his causis in universum.

1. AD Dispensationem quamcumque requiri causam rationabilem, & que proportionatam, sæpè diximus in casu cum Sanchez, l alii que, qua deficiente, dispensatio ab Inferiore in lege Superioris facta, illicita est & nulla; sed in valida, licet illicita, si fiat (ut etiam si à te petatur) à Superiore, vel ab Inferiore in propria lege.

2. Et quidem Cajetanus n peccare mortaliter ait Superiorem, si sine causa dispenset in sua, vel Praedecessoris lege, nisi parvitas materiae

g. Th. H. p. 2. m. q. 11. l. 1. an. 1. 1193. G. Hurt. d. 2. 6. matr. diff. 2. n. 1. Lett. n. 1. Resp. 2. art. 5. l. c. n. 3. l. c. n. 3. k Casp. de spons. d. 4. p. ult. §. 1. n. 17. l. Sanc. l. matr. d. 15. nu. 13. n. Cajet. m. n. n. l. c. n. 3.

§. II.

De causis in particulari dispensandi in impedimentis Matrimonii.

1. **A**D sex reduci hujusmodi causæ solent: **A**g ad angustiam loci, ad Paupertatem, **g** Ap. Pyrrhæ vel Incompetentiam dotis, ad grave periculum litis, vel Inimicitia, ad artem excedentem foeminae, ad conservationem familiae Illustri, quo reducuntur merita in Ecclesiam personæ petentis dispensationem, ad infamiam foeminae periculum, vel gravis scandali timorem; ad largam eleemosynam. Nonnulli explanationis addamus singulis.

Angustia loci.

2. Si mulier in loco, in quo habitat, ob ejus angustiam virum sibi non consanguineum, vel affinem paris conditionis, cui possit nubere, non inveniatur, est sufficiens causa, ob quam Pontifex dispense, ut dicta mulier nubat cum consanguineo, vel Affine.

3. Notanda autem hic sunt quinque. Primò, Ad verificandam hanc causam, satis est, si consideretur proprium oppidum, ubi mulier degit, quia molestum est mulieri, relinquendo suos, nuptias extra suum oppidum, etiam in loco vicino, conquirere. Suburbia tamen, nisi fortè per unum circiter milliare distent, non essent extra propriam Civitatem, ut notavit Conradus. **h**

4. Secundò, In numerosa Civitate, difficile est, non invenire parem, qui non sit conjunctus cum muliere, facile in minus frequenti oppido, nam propterea additur aliquando in Brevi dispensationis modo ejusmodi oppidum non excedat numerum trecentorum seculariorum) licet fateatur, non semper addi, quia non potest negari, aliquando, etiam in loco frequenti parem mulieris, qui conjunctus non sit, nequaquam inveniri.

5. Tertiò, Ut expendantur, an in aliquo loco inveniatur vir non conjunctus paris conditionis cum foemina, expendenda prudenter sunt qualitates, & conditiones personarum. Nam Primò, debent semper excludi conjugati, Religiosi, ordinati in Sacris, hi enim utpotè impediti, non possunt cadere in

V v con-

terix excuset; sed tamen regulariter solum venialiter peccare, tum Superiorem, tum subditum sine causa eam petentem, tenent alii, **a** Sanc. l. 8. sentiturque **a** Sanc. Valent. Suarez, aliiq; apud **d. 18. n. 7.** Dianam, qui addit, ea jam obtenta uti, ne **de legib. res** quale esset, ait **b** Sanchez, alios nimis gravari **p. 1. tr. 10.** ad sit scandalum, & grave damnum aliorum, **de legib. res** quale esset, ait **b** Sanchez, alios nimis gravari **31. & ref.** ex eo, quod alii absque causa, lege solvendi tributa liberarentur.

3. Nota tria. Primò, nisi expressè dispensans dicat, se sine causa dispensare, semper intelligitur dispensare cum causa, quia non possumus præsumere, nisi clarè constet, peccatum alterius.

4. Secundò, Qui potens dispensare in lege Superioris, dispensat prudenter, puta cum morali præcognitione causæ, & circumstantiarum, putans bona fide, se habere causam dispensandi, cum tamen causa non adsit, validè concedit dispensationem ex Sanc. **c** aliisque; tunc enim credendum est, ad tollendos scrupulos, ratam fieri à Superiore dispensationem, sed invalidam hanc dispensationem docet esse Castrop. **d** aliiq; quia bona fides excusat à peccato, sed non dat actui valorem. Utraque sententia mihi probabilis apparet.

5. Tertiò, Si Pontifex committat Episcopo **d** Castrop. l. 1. v. g. ut dispense, præcognita veritate causæ; **e. 8. 2. n. 5.** Episcopus verò sine ejusdem causæ præcognitione, atq; adeò imprudenter dispense, cum tamen in rei veritate adsit causa sufficiens, invalidam eam dispensationem esse, contendit **e** Pont. l. 8. Pontius, **e** quia, si causa cognita non est, movere dispensationem non potest; & sic dispensatio esset facta ab inferiore sine causa, atque adeò nulliter. At **f** Sanc. distinguit; si enim (ait) commissio sic habeat: *Dispenses, si preces veritate nitantur*; valida erit valde probabiliter in foro Conscientiæ dispensatio, quia jam adest re vera causa, ut supponimus, quamvis in foro externo, si causa notoria non esset, judicaretur nulla. Si verò commissio sic, vel simili modo se habeat: *si per diligentem examinationem inveneris preces veritate niti*, invalida erit dispensatio, quia tunc illa præcognitio causæ requiritur, ut forma necessaria ad dispensationis valorem. Sanè, nec Pontium, nec Sanchez improbabilitatis damnare audeo. His præmissis accedamus propius ad nostra.

Tamburinus de Sacramentis.

considerationem Nuptiarum. Secundò, excludendi item sunt moraliter inepti, ut sunt aliqui contractibilis ingenii, perditorum morum, &c. Tertio, non est item habenda ratio illorum, qui valde impares sunt foeminae, ut qui sunt valde pauperes respectu facultatum Mulieris, vel qui sunt valde exiguae, vel protractae aetatis respectu ejusdem. Nota illud (valde.)

6. Quarto, Si, omnibus his expensis, solum inveniatur unus, aut alter paris conditionis, adhuc persistet causa hæc, nam non est restringenda mulier ad unum, vel alterum, respectu cujus fortè foemina antipathiam habet naturalem, & rectè Sanchez *n* notat hanc causam non esse strictè, sed morali modo verificandam, satisque esse, si communiter in eo loco non inveniatur vir paris conditionis, &c.

7. Quintò. Si petatur dispensatio in gradibus propinquiioribus, puta in secundo, vel tertio gradu ab eodem stipite, non solet aliquando, esse sufficiens hæc sola causa ducta ab Angustia loci; nam propterea requiritur solet alia causa, qualis esset illa, ut, si extra dictum locum nubere cogeretur, Dos, quam mulier habet, insufficientes esset, ad nubendum patri. Et quidem universale *b* est, *d. 26. mat.* ut, quando una causa non sufficit, plures *dis. 3. n. 13.* uniter sufficiant.

Ex ap. Dia. Dixi (Non solet aliquando) nam cæterum *p. 8. Tr. 3.* quilibet Pontifex stylum observat, quem *ref. 93. V.* mavult. *Adverte etiam.*

Paupertas, vel Incompetentia Dotis.

8. Si mulier dote careat, vel careat congruenti cum qua juxta ipsius conditionem possit virum non conjunctum paris conditionis invenire, est causa ad dispensandum sufficiens.

9. Notanda autem sunt tria. Primò, si foemina habeat parentes divites, qui cogi possunt ad eam dotandam, ea non dicitur careere dote. At, si solum habeat alios etiam *c. Sanc. l. 8.* fratres, qui ad ipsam dotandam cogi non *mat. d. 19.* possunt, vel, si habeat solum spem, immò, & *n. 27. Av.* jus ad aliqua bona sibi ab intestato fortè *q. 19. mat.* proventura, careere dicitur dote, quia de *sec. 4.* presenti verè pauper est, & ut suppono, certa *d. Sanc. loc.* non est de vicina successione. Et rectè Sanchez *cii. n. 28.* dicit, si Parentes puellæ nunc non valent do-

tare filiam, ne dotando ipsi secundum eorum statum indigeant, filiam esse pauperem, quamvis post eorum mortem, sit successura in hereditatem sufficientem.

10. Quid, si deinde, mortuo v. g. consanguineo, ipsa ab intestato succedat ejus bonis, vel ab amico donationem, vel legatum acquirat, vel thesaurum inveniat, &c. persistetne causa hæc Incompetentiæ Dotis?

11. Respondeo, Si hæc eveniant post contractum matrimonium cum consanguineo, vel Affini, dispensatione præcedente, persistet dispensatio, & Matrimonium, quia jam semel validum matrimonium ex dispensatione dicta legitime data, à nullo eventu infirmari potest. Idem dicam *e infra.* si hæc eveniant post concessam, & expeditam legitime dispensationem, idque saltem probabiliter, quem locum lege.

12. At verò, si hæc eveniant ante dispensationem expeditam à Delegato, vel ante dispensationem à Pontifice concessam, major est difficultas. Distingunt Doctores sic: Si Mulier tempore, quo verificanda est hæc causa paupertatis, id est, vel ante expeditionem Delegati, vel ante concessionem Pontificis, ea bona, vel per modicissimum tempus accepit, quamvis statim alteri donaverit, non potest dici pauper: unde nulla esset sequens dispensatio concessa ex causa paupertatis, vel incompetentiæ dotis, quia, si accepit ea bona, etiam per unicum momentum, dives dicitur; secus quælibet dirissima potest prætere dispensationem ob paupertatem per similem renunciationem suarum divitiarum, quod nimis alienum est à mente Pontificis dispensantis ob causam paupertatis.

13. Hoc intelligit Aversa, *f* quando foemina, consultò renunciat, ut deinde jam pauper effecta, dispensationem petat. Putat enim, si qua mulier bona fide renunciet sua bona alicui ob alios fines, & deinde per novum consilium, velit nubere, careatque dote, tunc posse petere dispensationem ob causam inopiam, quia sine fraude, sine dolo, verè pauper de presenti est. Hoc dictum modo allato vestitum satis probabile esse, puto.

14. Verùm, si eadem mulier non accepit illam successionem, vel illud legatum, donationemve aut nihilominus idem Aversa, & Sanchez *ll. cc.* eam esse pauperem, quia in nullo momento sibi ea bona acquisivit, quare po-

re poterit proferre Pontifici pro causa dispensationis suam paupertatem, & valida erit concessio dispensationis, & ejus executio, quia verè pauper est, nec in ullo momento fuit dives, etiam si non acceptaverit ob finem obtinendi dispensationem.

15. Mihi non placet hæc sententia, quia licet physicè hæc sit pauper, humano, & morali modo reputanda est dives: qui enim facile divitias acquirere potest, pauper in civilibus eommerciis non dicitur.

1. Ocogau. ap. Dian. p. 8. r. 3. r. fol. 44. Addit Ocogauia n hanc Sanchez doctrinam rejiciens, sic facilem aperiri viam ad sæpius contrahenda matrimonia cum conjunctis, quod vitare intendit Ecclesia. Ego denique, nunquam credidero, Pontificis mentem esse, ut huic nolenti (ut nubat conjuncto) acceptare divitias, quæ faciunt in promptu, concedatur dispensatio ob paupertatem, quam per acceptationem poterat.

16. Secundò. Si puella competente quidem dote, juxta suum statum, gaudet, sed quia est v. g. deformis, vel provectoris ætatis, vel aliquo crimine infamata, illa dos non existimatur sufficiens ad inveniendum virum suæ conditionis parem, dicitur ex *b. Sanc. l. 8. matr. d. 19. num. 29.* Pontifici exponatur ea esse sine dote, & sic concedatur dispensatio, validè (ait Sanc.) concedetur. Mihi occurrente nudiùs tertius hoc casu, visa fuit invalida dispensatio, tum ex aliis rationibus (quas afferemus *c. infra in proprio loco*) tum ex eo, quia (ut *infra d. item dicemus*) Princeps, ut validè concedat, gratiam, debet scire diversitatem, & quantitatem ejusdem gratiæ, quam concedit: at longè diversa est gratia dispensationis concessæ competentem dotem habenti, quam habenti nullam.

c. infra c. 10. §. 3. d. num. 3. d. infra c. 9. §. 2. n. 2.

17. Tertio. Si Mulieri competentem dotem habenti velit consanguineus valde dictam dotem augere, si ex à Pontifice illius mulieris Nuptiæ concedantur, tertè non propterea hæc esset causa sufficiens, quia Pontifex pro causa non vult lucrum, acquirendum à muliere, sed solum paupertatem.

18. Quarto. Pro gradibus propinrioribus requiritur major causa, nec solet esse satis sola mulieris paupertas; Nam propterea tunc solet addi illa causa, nempe consanguineum, seu affinem promittere puellæ ipsius dotis

augmentum. Quali autem modo hæc promissio expedienda sit, explicant Sanc. *e. & Conradus. f.*

19. Quintò denique adverte, has esse diversas causas, *Mulierem esse indotatam*, hoc est verè pauperem, quia est sine omni dote, quo pacto datur dispensatio in forma pauperum, & non imponitur solutio expensarum; & *Mulierem carere dote competente*, quo pacto, saltem aliqua imponitur, ut rectè notat Conradus. *g.* Quare, si proposuisti Pontifici priorem causam ex his, dispensatio est invalida, si solum verificetur posterior; & tunc, ut sit valida, erit impetranda ab eodem Pontifice alia gratia, quam vocamus, *Perinde valere*, ut notat ibidem Conradus.

c. Sanc. l. 8. matr. d. 35. num. 6. f. Contr. l. 7. praxis c. 2. a nu. 38.

g. Conra. l. 7. c. 2. n. 21.

Litis, vel Inimicitia sedatio.

20. Si sit periculum litis circa dotem fœminæ, cum rationabili timore, ne ea indotata, vel sine competente dote remaneat: vel, si sit periculum litis circa successionem plurium bonorum, ad quæ jus habet mulier, est sufficiens causa, ut nubat cum conjuncto, si hic lites sibi assumat, vel, si eo Matrimonio dictæ lites componantur. Neque enim hoc posterius est solum acquisitio lucri, quod modò numero 6. exclusimus à causis moventibus Pontificem, sed est amissio bonorum, ad quæ jus mulier habet, & cessatio molestiarum litigandi, quam ferre muliebris fragilitas nequit.

21. Similis item causa sufficiens esset, si per ejusmodi Matrimonium graves inimicitia sedarentur.

Ætas Excedens.

22. Si fœmina excedat vigesimum quartum ætatis annum, nec invenire potuit, ob quamcunque rationem, virum, cum tamen interim ipsa nubere voluisset, est sufficiens causa: Cum enim periculum sit, ne hæc innupta remaneat, Pia Mater Ecclesia hanc, ut causam sufficientem consuevit admittere, quo possit nubere conjuncto, præsertim in gradibus remotioribus.

*Illustris Familia conservatio, & merita
Excellentia erga Eccle-
siam.*

23. Hæc, sufficientes etiam causæ sunt; bonum enim, & utile est Ecclesiæ, ut in ipsa conferentur Familiæ Illustris, & item ii, qui singularia obsequia ei præstant; remuneratio- ne non careant.

Infamia periculum, & scandala.

24. Si, per dispensationem contrahendi Matrimonium cum conjuncto, cesset periculum, quod fortè patitur foemina, ne remaneat diffamata, vel cessent gravia scandala, sufficiens erit causa. Diffamata remaneret, si illa fuisset cognita à consanguineo, vel affini, vel ex frequenti conversatione orta fuisset copula suspicio. Licet hæc posterior minor sit causa, & cum aliqua alia regulariter conjungenda. Scandala sequerentur, si probabiliter peccatorum periculum adesset, ut, si separari vir, & mulier non possent, unde esset incontinentiæ periculum, vel timor esset, ne perseverarent in concubinam, &c. Vide Sanchez.

*a Sanc. l. 8
d. 19. n. 10*

Larga Eleemosyna.

25. Summus Pontifex aliquando dispensat in impedimentis, de quibus loquimur, solum ex eo, quod erogetur larga eleemosyna, quam ipse Pontifex applicat operibus piis, & tunc dicitur dispensatio concedi ex nulla causa. Intellige ex nulla causa intrinsecè pertinente ad Matrimonium, nam carerum jam adest causa extrinseca, nempe ipsa eleemosyna.

26. Quoniam verò id solet concedi divitiis, vel nobilitate præditis; nota Tridentinum *b* velle, ne concedatur dispensatio in secundo gradu consanguinitatis, vel Affinitatis ex copula licita, nisi magnis Principibus. Nomine autem Principis Sanchez apud d. 33. n. 44. comprehendit omnes Titulos; Henricus d. 19. n. 2. comprehendit omnes personas opulentas, vel præcipuas, ita praxi interpretante rigorem e Henr. l. illum Tridentini.

27. Nota item per hanc occasionem, esse nobilem, verificari, si nobilitas sit ex par-

te Patris, *f* non verò ex parte Matris solius. Esse ex principalioribus verificari, si sit valde *g* potens, & dives. Esse denique ex Magistratibus, qua ratione verificetur vide Sanchez, *b* & Conradum. *i* Præterea idem Sanchez. ibidem explicat: quantum differat, si in Brevi Dispensationis dicatur: *Qui uti asseris, nobilis existis*: ab illo: *Qui, ut asseritur, nobilis existis*: Vide etiam infra c. 12. c. 2. §. 5. num. 3. Nota denique, esse ex honestis familiis, verificari, si familia nullo turpitudinis vitio laboret, & sic in praxi videtur Conrado, *k* posse servari.

CAPUT VIII.

Quandonam Dispensatio est subreptitia, atque adeò invalida?

1. **S**I in libello, quo Oratores, id est, Dispensandi rogant Pontificem, ut dispenset in aliquo impedimento (idem dic in petitione cujuscunque gratiæ à quocunque Principe, &c.) sive data opera, sive per errorem taceatur aliquid, quod erat exprimeandum, vel proponatur aliquid, quod non ita se habet, sicuti proponitur; gratia, seu dispensatio sic concessa dicitur subreptitia, seu, quod pro nobis idem *l* est, obreptitia. Illa dicitur taciturnitas veri, hæc fallitatis expressio, utraque nullam reddens, ipso facto, juxta mox dicenda, dispensationem, seu gratiam. Gratiam, inquam, nam, ut Rescripta Justitiæ, vitio subreptionis infecta nulla sint, debet præcedere exceptio partis Cujus diversitatis rationem asserit, explicatque rectè Sanchez.

2. Urautem explicetur, quandonam hoc vitium subreptionis adsit; præmitte, causam, ob quam movetur Pontifex, seu Princeps ad aliquam gratiam concedendam, vel esse *m*alem, vel esse impulsivam.

3. Finalis, quæ etiam dicitur motiva in casu nostro est illa, qua non existente, non concederetur gratia, vel concederetur cum aliqua moderatione e quando enim gratia cum aliqua moderatione conceditur, jam absolute non e conceditur ea, quæ

4. Impulsiva est illa, qua non existente,

con-